

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 11 0 К 012093 17 Квлз
Бања Лука, 29.05.2017. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ!

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Даниеле Миловановић, као предсједнице вијећа, Обрена Бужанина, Горјане Попадић, Едине Чупељић и Даворке Делић, као чланова вијећа, уз учешће записничара Соње Матић, у кривичном предмету против осуђених Х.Б. и И.Х., због кривичног дјела обљубе над немоћним лицем из члана 194. став 1. Кривичног закона Републике Српске, одлучујући о захтјеву за заштиту законитости браниоца осуђеног Х.Б., адвоката Ј.И. из Б., изјављеном против пресуда Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 012093 16 Кж од 18.10.2016. године и Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 К 012093 15 К од 24.06.2016. године, у сједници вијећа одржаној дана 29.05.2017. године, донио је

ПРЕСУДУ

Захтјев за заштиту законитости се одбија као неоснован.

Образложење

Правоснажном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 К 012093 15 К од 24.06.2016. године, која је потврђена пресудом Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 012093 16 Кж од 18.10.2016. године, оглашени су кривим оптужени Х.Б. и И.Х., због кривичног дјела обљубе над немоћним лицем из члана 194. став 1. Кривичног закона Републике Српске (у даљем тексту: КЗ РС) и осуђени на казну затвора и то Х.Б. у трајању од 2 (двје) године, а И.Х. у трајању од 2 (двје) године и 6 (шест) мјесеци. Обавезани су да солидарно плате трошкове кривичног поступка у износу од 2.028,00 КМ и паушал у износу од по 300,00 КМ, а оптужени И.Х. је обавезан и на плаћање накнаде нужних издатака постављеног му браниоца у износу који ће суд утврдити посебним рјешењем. Оштећена З.П. је са имовинско-правним захтјевом упућена на парнични поступак.

Против те пресуде захтјев за заштиту законитости (у даљем тексту: Захтјев) је благовремено поднијела бранилац осуђеног Х.Б., адвокат Ј.И. из Б., због повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљем тексту: ЗКП РС) и повреде Кривичног закона, с приједлогом да се Захтјев уважи и преиначи пресуда Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 012093 16 Кж од 18.10.2016. године, на начин што ће се уважити жалба оптуженог Х.Б. и преиначити пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 11 0 К 012093 15 К од 24.06.2016. године, тако што ће се осуђени Х.Б. ослободити оптужбе на основу члана 298. тачке а) или в) ЗКП РС, или да се Захтјев уважи, укине пресуда Врховног суда Републике Српске број 11 0 К 012093 16 Кж од 18.10.2016. године и предмет врати том су ду на поновни поступак.

У одговору на Захтјев републички јавни тужилац Витомир Солдат је оспорио основаност Захтјева и предложио да се исти као неоснован одбије.

Приликом одлучивања о Захтјеву, овај суд се, примјеном одредби члана 354. Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљем тексту: ЗКП РС), ограничио на испитивање само оних повреда закона на које се позвала подносилац Захтјева, те је одлучено као у изреци ове пресуде из слиједећих разлога:

Захтјев за заштиту законитости се, у смислу одредбе члана 350. став 1. ЗКП РС, може поднијети против правоснажне пресуде само у случајевима повреде Кривичног закона, те повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС (која се манифестује у повреди права на одбрану), а уз ограничења прописана у ставу 2. и ставу 3. овог члана. Тим ограничењима је искључена могућност улагања овог правног лијека ако није изјављена жалба на првостепену пресуду, као редовни правни лијек, а на наведене повреде материјалног и процесног закона се није могуће позивати у Захтјеву, ако нису биле изнесене у жалби (осим ако се ради о повреди учињеној у жалбеном поступку). Осим тога искључена је могућност улагања овог правног лијека против пресуде Врховног суда донесене у трећем степену.

У конкретном случају поднесеним Захтјевом браниоца осуђеног означена су оба наведена законска основа побијања правоснажне пресуде. Осим повреда закона које су истицане у жалби браниоца осуђеног на првостепену пресуду, указује се и на повреду права на одбрану учињену у жалбеном поступку у форми изостанка разлога за жалбене приговоре одбране на првостепену пресуду, те повреду Кривичног закона у одредби члана 312. тачка г) ЗКП РС.

Разлозима у образложењу Захтјева повреда права на одбрану из члана 311. тачка г) ЗКП РС, се везује за повреде одредаба кривичног поступка из члана 14. став 2. ЗКП РС (једнакост у поступању), из члана 299. став 1. ЗКП РС (садржај изреке осуђујуће пресуде), те из члана 304. став 7. ЗКП РС (садржај образложења пресуде). Уз опаску да је одбрани познат и да уважава став Врховног суда Републике Српске по коме се право на одбрану садржано у принципу „једнакост оружја“ манифестује у једнаком процесном положају странака током суђења, Захтјевом се сугерише да повреда сваке процесне норме на штету оптуженог у себи садржи повреду његовог права на одбрану загарантованог међународним актима.

Конкретизујући означене облике повреде права на одбрану Захтјевом се апострофира да побијаном пресудом овог суда није одговорено (или су ти одговори сведени на уопштене закључке) на приговоре одбране истакнуте у жалби на првостепену пресуду, којим је, према разлозима у образложењу Захтјева, у суштини оспорен методолошки приступ у оцјени доказа у првостепеној пресуди, а слиједом тога и правилност утврђеног чињеничног стања на којем се заснива закључак те пресуде да је оптужени Х.Б. критичног догађаја извршио обљубу оштећене искористивши њену немоћ услед које није била способна за отпор, те на тај начин починио кривично дјело на које се односи осуда по правоснажној пресуди. При томе се посебно доводи у питање вјеродостојност исказа оштећене и апострофира неувјерљивост тог исказа због недоследности и противрјечности другим доказима проведеним на околност да ли је овај оптужени извршио обљубу оштећене, те истиче да је другостепена пресуда у свом образложењу избјегла дати директан одговор на те приговоре.

Замјера се закључку побијане другостепене пресуде по коме је неоснован жалбени приговор који се темељи на тврдњи да се првостепена пресуда не може заснивати на исказу оптуженог И.Х. датом у истрази, те приговара да пресуда није дала разлоге за такав закључак.

У оквиру овог основа побијања правоснажне пресуде Захтјевом се доводи у питање и валидност разлога у образложењу пресуде другостепеног суда за истакнуте жалбене приговоре о стварној ненадлежности Окружног суда у Бањалуци за суђење у овом предмету, о повреди идентитета оптужбе, а у прилогу тврдње о неравноправном положају оптуженог пред судом у поступку доношења побијане правоснажне пресуде, па тиме и повријеђеном принципу „једнакости оружја“, Захтјевом се посебно истиче да је одбијен доказни приједлог одбране за допунско вјештачење по вјештаку Нери Зивлак Радуловић, које би укључивало „и интервјуисање оштећене“.

На наведеним приговорима Захтјева, по оцјени овог суда, не може се темељити тврдња о повреди права на одбрану, као битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС.

Наиме, према правном схватању овог суда, израженом у бројним пресудама донесеним по овом ванредном правном лијеку у другим предметима, које схватање се и Захтјевом апострофира, али и неосновано доводи у питање, право на одбрану садржано у принципу „једнакост оружја“ манифестује једнак процесни положај странака током суђења, те обухвата читав спектар процесних права која оптуженом обезбјеђују једнаке процесне могућности као и тужиоцу током поступка у припреми и представљању случаја који је предмет оптужбе.

Дакле, повреда ових права оптуженог која су у функцији осигурања једнаког процесног положаја странака током суђења, представља посебан облик битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка г) ЗКП РС.

Повреда права на одбрану је једини облик битне повреде одредаба кривичног поступка од прописаних цитираном законском одредбом, који представља основ за подношење захтјева за заштиту законитости, као ванредног правног лијека. Под ову повреду одредаба кривичног поступка се не могу подвести оне повреде поступка које су издвојене у посебне, друге облике битних повреда одредаба кривичног поступка предвиђене одредбама члана 311. став 1. ЗКП РС, које су законом предвиђене као жалбени основ, али нису предвиђене као основ за подношење захтјева за заштиту законитости. Ради тога се не може прихватити као правилан жалбени став да је у свакој повреди процесне норме на штету оптуженог садржана повреда права на одбрану.

Право на образложење пресуде има суштински значај за остваривање права на жалбу и ово право без сумње улази у спектар права која одражавају правичност поступка и обезбјеђују равноправност странака у поступку. Међутим, према пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд), обавеза судова да образложе своје пресуде не може бити схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на све аргументе, а мјера у којој та обавеза постоји зависи од природе одлуке (Европски суд, *Руиз Торија против Шпаније*, пресуда од 9. децембар 1994. године; Уставни суд, *У 62/01*

од 5. априла 2002. године, *АП 352/04* од 23. марта 2005. године и *АП 2137/14* од 15.04.2015. године).

Када су у питању одлуке вишег суда, према пракси Европског суда и Уставног суда, довољно је да образложење одлуке садржи слагање са утврђењем нижестепеног или судећег суда, тако што ће виши суд у образложење своје одлуке инкорпорирати или упутити на разлоге из образложења нижестепеног суда, или на други начин указати да се слаже с њима (Европски суд, *Гарциа Руиз против Шпаније*, 1999-1; Уставни суд, *АП 2137/14* од 15.04.2015. године). Када се ради о одлуци вишег суда, суштински захтјев је да виши суд укаже на то да је размотрио питања истакнута у жалби која су била од суштинског значаја, да је у случају неслагања с одлуком нижестепеног суда, неслагања засновао на њеној процјени и да жалбу није одбио прије него што ју је претходно размотрио (Европски суд, *Хелле против Финске*, 1997-VIII; Уставни суд, *АП 2137/14* од 15.04.2015. године) .

У конкретном случају, сви жалбени приговори браниоца осуђеног Х.Б. су претходно интерпретирани у образложењу побијане другостепене пресуде а потом оцјењени (страна 2. посљедњи пасус, страна 3.; страна 4. и страна 5. први пасус), те наставши да је оцјена проведених доказа у првостепеној пресуди извршена у складу са одредбом члана 295. став 2. ЗКП РС, другостепени суд је прихватио као правилну чињеничну основу пресуде, као и ваљане дате разлоге за утврђене чињенице (инкорпорирајући их на тај начин у своју пресуду), те као правилну правну квалификацију радњи овог осуђеног заснованој на таквој чињеничној основи пресуде.

Осим тога, другостепена пресуда је дала разлоге у образложењу за истакнуте жалбене приговоре о почињеним битним повредама одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. ЗКП РС садржане под тачком е) /да је пресуду донио стварно ненадлежан суд/, тачком и) /да је оптужба прекорачена/, тачком к) /неразумљивост изреке пресуде, противрјечност изреке разлoзима пресуде и недостатак разлога о одлучним чињеницама/ и тачком з) /да се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама закона не може заснивати пресуда, а на самој чињеници да се Захтјевом доводи у питање валидност датих разлога у образложењу пресуде за одбијање наведених жалбених приговора као неоснованих, не може се заснивати тврдња Захтјева о повреди права на одбрану учињеној у жалбеном поступку.

Када је у питању приговор Захтјева да у разлoзима другостепене пресуде није образложено због чега је одбијен жалбени приговор заснован на тврдњи да се на исказу оптуженог И.Х. датом у истрази не може заснивати пресуда у односу на оптуженог (саоптуженог у истом предмету) Х.Б., разлoзима другостепене пресуде, које овај суд прихвата као мјеродавне, цијенимо да је у прилог правилности исказаног става другостепеног суда у односу на тај жалбени приговор, нужно указати на стандард Европског суда за људска права у вези концепта „свједок“, према којем је за Европски суд ирелевантна чињеница да је изјаву дао саоптужени а не свједок. Тако у предмету *Луца против Италије (27. фебруар 2001. године)* Суд закључује: “ чињеница да је изјаве дао саоптужени а не свједок, није релевантна“. У вези с тим Суд наглашава да термин „свједок“ има „аутономно“ значење у систему Конвенције (*пресуда Видал против Белгије од 22. априла 1992. године*). Суд надаље закључује „Ако изјава може у материјалном смислу представљати основ за кривичну осуду, онда неовисно о томе да ли је такву изјаву дао свједок у ужем смислу ријечи или саоптужени, она представља доказ оптужбе на који се примјењују гаранције предвиђене чланом 6. ставовима 1. и 3. д.

Конвенције“(*пресуда Феррантели и Сантагело против Италије*, од 07. августа 1996. године).

Имајући у виду одредбу члана 143. став 2. тачка в) ЗКП РС по којој је исказ осумњиченог из истраге допуштен као доказ на главном претресу уз услов да је дат у присуству браниоца и да је осумњичени упозорен на то (што се апострофира и у разлозима другостепене пресуде на страни 6. последњи пасус), те наведени стандард Европског суда у вези концепта „свједок“, онда нема сумње у правилност закључка побијане правоснажне пресуде да се на исказу оптуженог И.Х. датом у истрази може заснивати пресуда и у односу на саоптуженог у истом предмету Х.Б., па је супротна тврдња Захтјева без основа.

Из изнијетих разлога је неоснован приговор Захтјева којим се тврдња о повреди права на одбрану учињеној у жалбеном поступку заснива на аргументима да другостепена пресуда није одговорила на приговоре истакнуте у жалби.

Према одредбама члана 278. став 2. ЗКП РС суд има дискреционо овлаштење да одбије извођење понуђеног доказа када оцјени да је непотребан и закључи да чињенице које странке или бранилац желе да докажу немају значаја за предмет. Овакво законско ограничење права на извођење доказа је, када се има у виду пракса Европског суда за људска права, конзистентно са одредбама члана 6. став 3. тачка д) Европске конвенције, међутим да би примјена овог ограничења била у складу са цитираном одредбом Европске конвенције, суд је у обавези да у образложењу пресуде наведе разлоге због којих је одлучио да не прихвати поједине доказне приједлоге (*пресуда Видал против Белгије од 22. априла 1992. године*), а ова обавеза суда недвосмислено произлази и из одредбе члана 304. став 7. ЗКП РС у погледу свих неприхваћених доказних приједлога странака.

У конкретном случају првостепени суд је у разлозима пресуде на страни 45. пасус 4. образложио због чега је одбијен доказни приједлог одбране за допунско вјештачење по вјештаку Нери Зивлак Радуловић, па слиједом тога нема мјеста приговору Захтјева о повреди права на одбрану у виду процесне неравноправности оптуженог.

Из образложења Захтјева произлази да се тврдња о повреди Кривичног закона из члана 312. тачка г) ЗКП РС темељи на приговорима о мањкавости чињеничне основе побијане правоснажне пресуде (што се у Захтјеву изричито наводи кроз синтагму да „повреда Кривичног закона извире из неправилно утврђеног чињеничног стања“), када се, супротно утврђењу побијане правоснажне пресуде, аргументима Захтјева тврди да нису доказане „обљуба“ и „немоћ“, као битни елементи бића кривичног дјела обљубе над немоћним лицем из члана 194. став 1. ЗКП РС, на које се осуда по правоснажној пресуди односи.

Дакле, из наведеног произлази да се Захтјевом настоји ревидирати утврђено чињенично стање у побијаној правоснажној пресуди, на начин који би довео до другачије правне оцјене ревидиране чињеничне подлоге, а која би резултирала доношењем пресуде којом се осуђени ослобађа оптужбе.

На приговорима таквог карактера не може се заснивати тврдња о учињеним повредама закона јер нужну претпоставку за позивање на ове основе побијања правоснажне пресуде, представља потпуно респектовање правилности чињеничне основе те пресуде, па како наведени аргументи Захтјева по свом карактеру првенствено

одражавају приговор правилности утврђеног чињеничног стања на којем се заснива побијана пресуда, то се не може прихвати као основан приговор Захтјева да је побијана правоснажна пресуда донесена уз повреду Кривичног закона у одредби члана 312. тачка г) ЗКП РС.

Из изнијетих разлога, овај суд налази да поднесени Захтјев браниоца осуђеног није основан, јер повреде закона на које се позива подносилац Захтјева нису учињене, на што се и у одговору републичког јавног тужиоца на тај Захтјев правилно указује, ради чега је у смислу одредбе члана 355. ЗКП РС одлучено као у изреци, тако што је Захтјев, као неоснован, одбијен.

Записничар
Соња Матић

Предсједница вијећа
Даниела Миловановић

Тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић